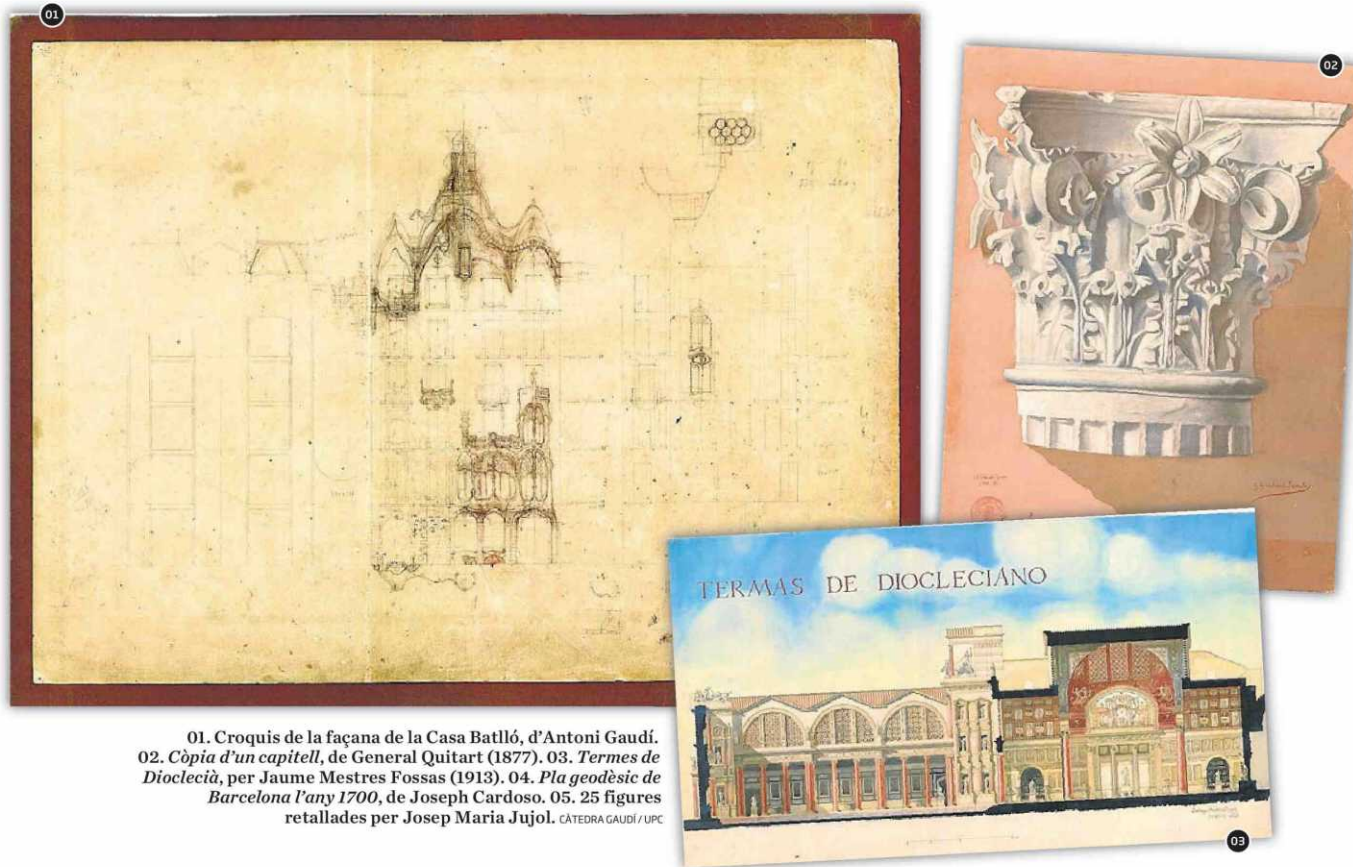

ARQUITECTURA

01. Croquis de la façana de la Casa Batlló, d'Antoni Gaudí. 02. Còpia d'un capitell, de General Quitart (1877). 03. *Termes de Diocleciano*, per Jaume Mestres Fossas (1913). 04. *Pla geodèsic de Barcelona l'any 1700*, de Joseph Cardoso. 05. 25 figures retallades per Josep Maria Jujol. CÀTEDRA GAUDÍ / UPC

Objectiu: rescatar l'immens arxiu de l'Escola d'Arquitectura

La Càtedra Gaudí impulsa un gran arxiu digital per difondre els seus fons i els de tota la institució

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

La riquesa de les col·leccions de la Càtedra Gaudí i de la biblioteca i els arxius de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB) és aclaparadora: inclou 147.012 ítems entre dibuixos, projectes, fotografies, documents, objectes i bibliografia antiga, des del segle XVIII fins a l'actualitat. Dins d'aquesta quantitat ingent de materials destaquen, per ser més coneguts, cinquanta dibuixos de l'etapa d'estudiant d'Antoni Gaudí i treballs acadèmics d'altres grans noms com Josep Puig i Cadafalch, Josep Maria Jujol i Josep Torres Clavé. En el cas de Jujol, també es conserven dibuixos de l'època en la qual va ser professor de dibuix de l'escola. Mal-

auradament, són també aclaparadores les "penúries econòmiques", com en diu el director de la Càtedra Gaudí, Juan José Lahuerta, que llasten el potencial d'aquesta col·lecció. De tots els fons, només un 18% està inventariat i només un 11% està digitalitzat. "És un arxiu molt desconegut. Resulta inaccessible perquè fins ara no s'ha inventariat ni catalogat en la seva totalitat, i pràcticament no hi ha recursos de cap mena -lament a Lahuerta-. Gaudí genera centenars de milers d'euros, i a l'altre extrem hi ha uns fons que són extraordinaris per al país i dels més importants del món i que estan literalment abandonats".

Juan José Lahuerta ha tornat a cridar a l'atenció sobre la importància del patrimoni de l'Escola d'Arquitectura arran de la presentació als mitjans i a la comunitat acadè-

mica del projecte del futur Arxiu Digital Gaudí, amb l'objectiu de posar tots aquests materials a l'abast dels estudiosos i el gran públic. "Hi ha uns fons que van molt més enllà de les sorpreses que puguem trobar, en les quals no crec, i dels grans noms, en els quals encara crec menys", afirma Lahuerta, que va assumir la direcció de la Càtedra Gaudí el novembre del 2016. Aleshores va engagar un "pla de xoc" per fer "un mapa" dels fons abans d'emprendre'n l'inventari i la catalogació, i es va deixar per a més endavant la restauració dels materials que ho requereixin. El pressupost que van fixar per tirar endavant aquesta tasca és de 50.000 euros: "Una misèria", com diu Lahuerta. Tot i així, només en van aconseguir una quarta part: un ajut de La Caixa de 12.500 euros, obtingut gràcies a

Col·lectiu
"L'arxiu va
molt més
enllà de
Gaudí", diu
Juan José
Lahuerta

la mediació de la UPC i la direcció general de Recerca de la Generalitat, i 6.000 euros directament de la UPC. La situació és límit. "¿L'escola vol tenir la Càtedra Gaudí o no?", es pregunta Lahuerta.

La Càtedra arriba als museus

Almenys en el terreny institucional, Lahuerta ha trobat aliats a curt termini. Està previst que molt aviat es faci públic quin museu de la ciutat de Barcelona, que Lahuerta no desvela, rebrà un dipòsit de dibuixos de la Càtedra i col·laborarà en la seva restauració, i segueixen les negociacions per fer un altre dipòsit al MNAC. Tant una iniciativa com l'altra contribuiran a pal·liar, com diu Lahuerta, "l'abandonament immesurats" d'uns fons que tenen un "valor extraordinari". Així mateix, el director reclama el compromís de

les institucions públiques. Per a Lahuerta, l'explotació turística ha convertit Gaudí en "el gran negoci de la ciutat de Barcelona" i en un "objecte de consum", i s'ha potenciat la idea que va ser un "geni aïllat". En aquest sentit, una altra de les fites que s'aconseguirien amb el desenvolupament de l'Arxiu Digital Gaudí seria potenciar "una altra visió" de l'autor de la Pedrera que no sigui "econòmica" sinó de la perspectiva del coneixement i dins el context de la Barcelona del seu temps. "Tot l'arxiu va molt més enllà de Gaudí i dona una visió molt més clara, completa i profunda dels estudis d'arquitectura als segles XIX i XX i de la construcció de Barcelona -diu Lahuerta-. Crida l'atenció les poques tesis doctorals que genera Gaudí. Aquest arxiu en genera poquíssimes, i es podria obrir en una infinitat de direccions".

Entre els materials més antics de l'arxiu hi ha els mapes d'agrimsensors i cartografia antiga datats entre els anys 1751 i 1904, provinents de l'Escola de la Llotja, i els materials acadèmics des de l'ETSAB es va fundar l'any 1871. Pel que fa als fons personals, hi ha els d'arquitectes com August Font Carrera, Bonaventura Pollés Vivó, Josep Fradera Botey, Josep Domènech i Estapà i Josep Domènech Mansana, i fotografies d'arquitectura d'Antoni Espuglas Puig. Tot i que rep el nom de Gaudí, els fons constitueixen un "arxiu col·lectiu" en el qual també hi ha molts noms desconeguts. "Hi ha projectes extraordinaris d'arquitectes que més endavant no van fer cap obra destacada però que sí que van fer-ho en el context acadèmic i sense cap altra limitació que la seva imaginació", diu Lahuerta. La feina que es va presentar ahir va ser feta per un equip molt reduït: el mateix director; la coordinadora científica de la Càtedra Gaudí, Carmen Rodríguez; la responsable de la biblioteca de l'ETSAB, Neus Vilaplana, i quatre estudiants que van col·laborar-hi entre el juliol i el desembre del 2017.

El pròxim fons que abordan serà el llegat de Josep Bayó, el constructor de la Pedrera, entre altres edificis. "Vam obrir una de les caixes i vam trobar un plànol signat de l'arquitecte Antoni Puig i Gairalt [l'autor de la fàbrica Myrurgia]", explica Lahuerta. Una altra de les qüestions pendents és l'eventual inclusió de fons patrimonials de l'ETSAB en el futur Museu de l'Arquitectura: "No veig clar que hagin de formar-ne part. Això és un arxiu, no un museu", diu Lahuerta.

Conservadors de Gaudí des del 1956

La Càtedra Gaudí de la Universitat Politècnica de Catalunya ha sigut testimoni de totes les etapes del reconeixement de l'arquitecte, des que era poc conegut fins a la icona global que atrau multitud de turistes d'ara. Va ser fundada l'any 1956 per ordre ministerial i el primer director va ser el biògraf de l'arquitecte, Joan Francesc Ràfols, que va ser rellevat per Josep Maria Sostres. El tercer director, l'arquitecte Joan Bassegoda i Nonell, considerat com un dels grans gaudinians, va estar al càrrec entre el 1968 i el 2000. L'actual director, Juan José Lahuerta, va succeir el seu col·lega Jaume Sanmartí, i entre les seves fites anteriors hi ha la gran exposició de l'Any Gaudí i la renovació de la col·lecció d'art dels segles XIX i XX del MNAC, on l'arquitectura i Gaudí tenen un paper destacat. Des de fa dos anys, la Càtedra Gaudí no és l'única entitat acadèmica dedicada a l'arquitecte a Catalunya: el 2016 la Universitat de Barcelona i The Gaudí Research Institute van crear una altra càtedra, a través de la qual han organitzat diversos congressos internacionals amb l'objectiu de liderar la recerca a nivell mundial sobre la figura de l'autor de la Sagrada Família.

Barbastre reclama 111 obres de la Franja per via judicial

Les peces són al Museu de Lleida

A.R.T.
BARCELONA

Es prolonguen els efectes de l'aplicació de l'article 155 en el cas Sixena. Després de precipitar el retorn a l'Aragó de 44 béns del monestir de Sixena del Museu de Lleida l'11 de desembre, ara ha fet que la reclamació de 111 obres més de la Franja del mateix museu agafi embranzida per la via judicial: amb les sentències vaticanes a favor, ahir el bisbat de Barbaste-Montsó va denunciar el de Lleida al jutjat de Barbaste per reclamar el retorn a l'Aragó de les obres, que estan protegides per la llei del patrimoni català. De les 111, se n'exposen una vintena, entre les quals destaquen el frontal de Tresserra, un retaule de la parròquia de Vilanova de Sixena, una arqueta de pastillatge catalana i un frontal d'altar romànic esculpit, tots dos provinents de la parròquia de Buira. El director del Museu de Lleida, Josep Giral, va declinar fer declaracions ahir al vespre perquè encara no coneixia el contingut de la demanda.

El delegat diocesà de comunicació de la diòcesi de Barbaste-Montsó, José Maria Ferrer, afirma que el bisbat de Lleida va reconèixer en un acte de conciliació celebrat al jutjat de Lleida el 31 d'octubre de l'any passat que no és el propietari de les 111 obres, que no depèn d'ells retornar-les i que està "amb les mans lligades" perquè fer-ho depèn del Consorci del Museu de Lleida, on conviuen amb la Generalitat, l'Ajuntament de Lleida, la Diputació de Lleida i el Consell Comarcal del Segrià. "L'Es-

ART

Tribunals
La reclamació
passa a la
justícia civil
després de
tenir el Vaticà
a favor

Ofensiva
Berbegal i
Peralta de
Alcofea volen
iniciar un
altre procés
judicial

glésia ja ho ha dit tot", subratlla Ferrer. Pel que fa a les peces, afirma que són de "valor divers", que estaven en una cinquantena de parròquies i que van ser portades a Lleida per raons de conservació i perquè no es perdessin "a títol de dipòsit". Malgrat tot, assegura que entre els bisbes de Lleida i Barbaste tenen una bona relació. "No hi ha cap enfrontament personal", conclou.

Una altra reclamació en camí

Mentre que el Museu de Lleida rep mostres de suport popular i del sector com l'única institució que explica l'art de la Franja, el litigi amb l'Aragó no li dona treva. Fa una setmana el govern de l'Aragó i els ajuntaments de Peralta de Alcofea i Berbegal van demanar poders al bisbat d'Osca per poder reclamar el frontal d'altar de Barbaste, dues taules gòtiques de sant Pere i sant Pau i la portada romànica de l'antiga hostatgeria del Tormillo, que està instal·lada a l'església de Sant Martí de Lleida des de finals del segle XIX.

Les reclamacions de Berbegal i Peralta de Alcofea, igualment amb el vistiplau vaticà, també es remunten a la segregació de les parròquies del bisbat de Lleida en territori aragonès del 1995. El 2010 la justícia civil va denegar al bisbe Joan Piris l'auxili judicial que havia demanat per poder retornar a l'Aragó els béns de la Franja i l'any següent no va admetre a tràmit la denúncia que li havien posat Peralta de Alcofea i Berbegal per un presumpte delicte d'apropiació indeguda.

El frontal de Tresserra, una de les 111 obres que el bisbat de Barbaste-Montsó reclama ara a Catalunya als tribunals civils. Està datat de la segona meitat del segle XIII. ACN